

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8CdoR/4/2023
Identifikačné číslo spisu:	6422201095
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6422201095.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletého X. F., narodeného XX. O. XXXX, bytom u matky, v konaní zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Štiavnica, pracovisko Žiar nad Hronom, dieťa matky H. G. P., J., narodenej XX. C. XXXX, E. XXX, právne zastúpenej advokátskou kanceláriou JURAJ MACÍK advokátska kancelária, s. r. o., Banská Bystrica, Petelenova 4, IČO: 54 459 958, a otca H. J. F., narodeného XX. R. XXXX, L. L., L. XX, právne zastúpeného advokátskou kanceláriou ProAdvokat, s. r. o., Banská Bystrica, Cementárska cesta 17, IČO: 54 864 313, o nezhode rodičov pri vystaňovaní maloletého do cudziny, vedenej na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 22P/84/2022, o dovolaní otca maloletého X. proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. júna 2023 sp. zn. 11CoP/3/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. júna 2023 sp. zn. 11CoP/3/2023 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej „odvolací súd“) zmenil rozsudok Okresného súdu Žiar nad Hronom (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 31. augusta 2022 č. k. 22P/84/2022- 96 vo výroku II., ktorým súd prvej inštancie návrh matky zamietol tak, že udelil súhlas za otca maloletého s vystaňovaním maloletého X. F., nar. XX. O. XXXX, štátneho občana SR, do Švajčiarskej konfederácie (výrok I.). Vo výroku I., ktorým súd prvej inštancie návrh otca na prerušenie konania zamietol ponechal napadnutý rozsudok nedotknutý (výrok II.). O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania (výrok III.).

1.1. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 35 a § 43 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“), § 164 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a uviedol, že po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že návrh matky na nahradenie súhlasu otca s vystaňovaním maloletého do cudziny nie je dôvodný. Podľa § 43 Zákona o rodine, maloleté dieťa má

právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Maloletý X. svoj názor prezentoval pred psychologičkou ako aj pred kolíznym opatrovníkom, následkom čoho u neho došlo k zhoršeniu psychického stavu, čo podľa názoru súdu prvej inštancie preukazuje, že názor dieťaťa môže byť ovplyvnený jednak jeho zdravotným stavom a jednak skutočnosťou, že momentálne je výhradne v spoločnosti matky, ktorá má na vystaňovanie do Švajčiarska jednoznačný názor a ktorý zdieľa aj dieťa. Podľa názoru súdu prvej inštancie maloletý X. nedokáže vyhodnotiť všetky dôsledky, ktoré trvalé vystaňovanie do cudziny so sebou prináša, a to zvlášť za situácie, v ktorej sa momentálne nachádza. Z uvedených dôvodov, aj napriek vyjadrenému kladnému názoru maloletého, návrh matky zamietol, argumentujúc tým, že prihliadol na záujem dieťaťa, ktorým je právo na zachovanie rovnocenného vzťahu k obidvom rodičom. K zamietnutiu návrhu otca maloletého na prerušenie konania do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 32P/60/2022 súd prvej inštancie uviedol, že na prerušenie konania neboli splnené podmienky, pretože predmetom konania vedeného na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 32P/60/2022 nie sú také skutočnosti alebo otázky, vyriešenie ktorých by malo význam pre rozhodnutie v tejto veci. O trovách konania súd rozhodol podľa § 52 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“).

2. Odvolací súd po prejednaní odvolania matky maloletého proti výroku II., ktorým súd prvej inštancie návrh matky zamietol, sa nestotožnil so záverom súdu prvej inštancie, tak ako je prezentovaný vyššie (viď bod 1.1.). Odvolací súd mal za to, že rozhodnutie prvoinštančného súdu je v rozpore s prejavovým želaním maloletého vystaňovať sa spolu so svojou matkou do Švajčiarskej konfederácie a tým pádom je aj v rozpore s jeho najlepším záujmom, ktorý je daný predovšetkým tým, čo si maloletý X. skutočne želá a čo chce. Odvolací súd poukázal na články 3 ods. 1 a 12 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, z ktorých vychádza aj naša vnútroštátna právna úprava (Čl. 4, veta druhá Základných princípov CMP a Čl. 5 Základných zásad Zákona o rodine), v zmysle ktorých posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa musí zahŕňať rešpektovanie práva dieťaťa vyjadriť slobodne svoj názor a brať do úvahy jeho požiadavky v každej záležitosti, ktorá sa ho týka. O trovách prvoinštančného a odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ustanovení § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 52 CMP.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie otec maloletého (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolateľ mal za to, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci z dôvodu, že odvolací súd sa zameral výlučne na názor maloletého, ktorý považoval za ťažiskový, pričom absolútne opomenul iné skutočnosti významné pre rozhodnutie vo veci samej. Súd by mal posudzovať dôkazy jednotlivo i vo vzájomnej súvislosti. Dovolateľ uviedol, že mu nie je zrejmé ako odvolací súd posúdil ostatné dôkazy v predmetnom konaní vzhľadom na jeho špecifiká (bránenie v styku otcovi zo strany matky, prebiehajúce konanie o úpravu rodičovských práv a povinností a pod.). Nesprávne právne posúdenie odvolacieho súdu tak determinuje fakt, že odvolací súd absolútne opomenul koreláciu medzi konaním 32P/60/2019 (kde sa jedná o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému X. a na to nadväzujúce konanie matky, ktorá vytrvalo porušuje uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici bránením styku otca s maloletým) a konaním 22P/84/2022, ktorého cieľom je nahradenie prejavu vôle otca s trvalým presťahovaním maloletého X. do Švajčiarskej konfederácie. Mal za to, že súd musí zvážiť širší záujem dieťaťa, ktorým je naplnenie cieľov jeho riadnej výchovy a urobiť všetky kroky smerujúce k tomu, aby sa eventuálne narušený vzťah medzi rodičom a dieťaťom rehabilitoval, resp. prehĺbil. Rozsudok odvolacieho súdu však svojimi následkami pre vzťah otca a syna prispeje len k jeho zhoršeniu. Dovolateľ zároveň navrhol, aby dovolací súd v zmysle § 444 ods. 1 CSP odložil vykonateľnosť rozsudku odvolacieho súdu, nakoľko existuje u otca maloletého dôvodná obava, že matka s maloletým vycestuje do Švajčiarskej konfederácie ešte počas prázdnin a otec maloletého tak stratí definitívne možnosť na kontakt s maloletým do budúcnosti.

3.1. Podaním z 25. júla 2023 otec maloletého doplnil dovolanie o ďalšiu argumentáciu, ktorou dal do pozornosti dovolaciemu súdu nález Ústavného súdu Českej republiky I.ÚS 2482/13, z ktorého záverov vyplýva, že pri preskúmaní rozhodnutí všeobecných súdov týkajúcich sa starostlivosti o dieťa by sa vždy malo posudzovať, či prijaté opatrenia boli urobené v najlepšom záujme dieťaťa (článok 3 Dohovoru

o právach dieťaťa, na ktorý dovolateľ poukázal), či boli na účely zistenia najlepšieho záujmu dieťaťa zhromaždené všetky potrebné dôkazy a či na základe ich posúdenia súdy dospeli k správnym skutkovým záverom. Poukázal i na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. júna 2016 sp. zn. 5Cdo/492/2015, v ktorom tam konajúci senát upozornil, že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutia iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok EŠLP vo veci C. c/a Fínsko z 9. mája 2006 č. 18249/02, body 57 - 59).

3.2. Podaním z 02. augusta 2023 dovolateľ doplnil dovolacie dôvody podľa ustanovení § 420 písm. e) a f) CSP z dôvodu, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nepatrilo do právomoci Krajského súdu v Banskej Bystrici a teda vo veci rozhodol nesprávne obsadený súd, alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Ndc/19/2023, na základe záverov ktorého konštatoval, že Krajský súd v Banskej Bystrici za situácie, keď v predmetnej právnej veci v odvolacom konaní nerozhodol do 31. mája 2023, mal na základe názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vec postúpiť na funkčne príslušný súd v súlade s ustanovením § 3 ods. 5 písm. a) CMP, t.j. Krajskému súdu v Žiline. Dovolateľ navrhol, aby na základe uvedeného dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec prikázal na rozhodnutie príslušnému súdu podľa CSP.

4. K podanému dovolaniu a súvisiacim podaniam dovolateľa sa matka maloletého písomne vyjadrila v podaniach z 24. augusta 2023, z 31. augusta 2023 a zo 07. septembra 2023, ktorými žiadala dovolací súd, aby dovolanie odmietol, alebo alternatívne zamietol a priznal jej náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

4.1. Kolízny opatrovník maloletého sa k dovolaniu, ktoré mu bolo riadne doručené, písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie podmienok pre odloženie vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 CSP a v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

9. V preskúmanej veci otec maloletého v podanom dovolaní uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. e) a f) CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd a ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné

práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

12. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP videl dovolateľ v tom, že Krajský súd v Banskej Bystrici za situácie, keď v predmetnej právnej veci v odvolacom konaní nerozhodol do 31. mája 2023, mal na základe názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyjadreného v uznesení z 28. júna 2023 sp. zn. 6Ndc/19/2023 vec postúpiť na funkčne príslušný súd, teda na odvolací súd v súlade s § 3 ods. 5 písm. a) CMP, teda Krajskému súdu v Žiline.

13. Dovolací súd vyhodnotil uplatnený dovolací dôvod ako dôvodný, nakoľko na základe jednotnej judikatúry najvyššieho súdu v prípadoch, v ktorých riešil otázku dôvodnosti nesúhlasu Krajského súdu v Trnave s postúpením mu vecí Krajským súdom v Bratislave a obdobne na základe nesúhlasu Krajského súdu v Žiline s postúpením mu vecí Krajským súdom v Banskej Bystrici a Krajským súdom v Trenčíne podľa § 6 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku v súvislosti so zmenami v právnej úprave účinnými od 1. júna 2023, prijal judikát (uznesenie z 28. júna 2023 sp. zn. 6Ndc/19/2023), v zmysle ktorého „... pokiaľ na konanie o odvolaní podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 bol funkčne príslušný Krajský súd v Bratislave, zatiaľ čo účinnosťou od 1. júna 2023 je na konanie o odvolaní v zmysle § 3 ods. 5 písm. b) CMP funkčne príslušný Krajský súd v Trnave a súčasne § 396b CMP ako prechodné ustanovenie výslovne neupravilo, že konanie o odvolaní začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončí na súde funkčne príslušnom podľa predpisov účinných do 31. mája 2023, potom so zreteľom na princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej právnej úpravy, je na konanie o odvolaní začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 funkčne príslušný Krajský súd v Trnave“; v danom prípade je to v zmysle § 3 ods. 5 písm. a) CMP Krajský súd v Žiline.

14. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd konštatuje, že pokiaľ Krajský súd v Banskej Bystrici v predmetnej právnej veci nerozhodol o odvolaní matky do 31. mája 2023, mal vec postúpiť na funkčne príslušný súd, teda na odvolací súd v súlade s ustanovením § 3 ods. 5 písm. a) CMP, teda Krajskému súdu v Žiline. Keďže takto nepostupoval dopustil sa vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Pravdou ale je, že o vyššie uvedenom prijatom právnom názore najvyššieho súdu v sporoch o príslušnosť v neskončených odvolacích konaniach (prezentovanom v uznesení z 28. júna 2023 sp. zn. 6Ndc/19/2023) odvolací súd v čase svojho rozhodovania dňa 15. júna 2023 nemohol mať ešte žiadnu vedomosť.

15. Dovolaťel v podanom dovolaní v súvislosti s nesprávnym procesným postupom zároveň namietal, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bol vydaný v konaní, v ktorom došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 420 písm. e) CSP, nakoľko odvolací súd nebol správne obsadený.

16. Právo na zákonného sudcu je zaručené v čl. 48 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej

republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústava“), podľa ktorého nemožno nikoho odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon. Uvedený ústavný príkaz predstavuje pre každého účastníka konania rovnakú záruku, že na rozhodovanie o jeho veci sú povolávané sudy a sudcovia podľa vopred vybraných zásad (procesných pravidiel).

17. Princíp nebyť odňatý zákonnému sudcovi bol v civilnom sporovom konaní premietnutý aj do ustanovenia § 420 písm. e) CSP. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd. Súdna prax je pritom jednotná v tom, že súd treba považovať za nesprávne obsadený aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca.

18. Koho treba považovať za zákonného sudcu a akým spôsobom možno vykonať jeho zmenu upravuje ustanovenie § 3 ods. 3 a ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), podľa ktorého zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

19. Procesné pravidlá určovania príslušnosti súdov sú prvým predpokladom naplnenia práva na zákonného sudcu, a teda je nevyhnuté, aby sa konanie uskutočnilo na zákonom (vecne, miestne, kauzálné a funkčne príslušnom) súde. Až keď je určený zákonný súd, až potom je možné určiť v súlade so zákonom a s rozvrhom práce totožnosť zákonného sudcu zo sudcov zákonného súdu. Ak teda príslušný súd bude určený v rozpore so zákonom, právo na zákonného sudcu vyplývajúce z čl. 48 ods. 1 ústavy sa nerešpektuje a v takomto prípade treba súd považovať v zmysle § 420 písm. e) CSP za nesprávne obsadený.

20. Podľa § 6 ods. 1 CMP ak súd zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi vec príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom účastníkov. Pokiaľ Krajský súd v Banskej Bystrici nepostupoval v zmysle vyššie uvedeného zákonného ustanovenia, t.j. vec nepostúpil po 01. júni 2023 funkčne príslušnému Krajskému súdu v Žiline (viď bod 12 odôvodnenia tohto uznesenia) a rozhodol sám o odvolaní matky rozsudkom dňa 15. júna 2023, rozhodol ako súd nesprávne obsadený.

21. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) a následne podľa § 420 písm. e) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP) tomu odvolaciemu súdu, ktorý je príslušný na prejednanie odvolania a to Krajskému súdu v Žiline. Vzhľadom na uvedené dovolací súd sa už nezaoberal námietkami uvedenými v dovolaní z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

22. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.